

زندگی در مصر

سعید علیزاده

www.ketab.ir

علیزاده، سعید، ۱۳۴۳
ذوالنون مصری
سعید، علیزاده
تهران: تارونه، ۱۳۹۳
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۱۷۶-۰۹-۲
کتابنامه: ع، ۱۵۳-۱۵۷؛ همچنین به صورت زیر نویس
ذوالنون مصری
عارفان - مصر - سرگذشتنامه
عارفان - قرن ۳ - ق.

۲۹۷/۸۹۲۴
۳۶۱۲۱۷۹

BP ۲۷۸/۴/۵۹۴۸ ۱۳۹۳
شماره کتابشناسی ملی

ذوالنون مصری

ذوالنون مصری	نویسنده:
سعید علیزاده	ویراستار:
مهرداد نصرتی	طراح جلد:
چوواد انصاری	صفحه آرا:
حمید وطن خواه	لیتوگرافی و چاپ:
کیمیای حضور	توبت و سال چاپ:
چاپ اول / زمستان ۱۳۹۳	شمارگان:
۱۰۰۰ نسخه	بها:
۷۰۰۰ تومان	شابک:
۹۷۸-۶۰۰-۷۱۷۶-۰۹-۲	ناشر:
تارونه	

تهران - میدان رسالت - خیابان ۷۷ - ساختمان ۱۸۹ - واحد ۸ - تلفن: ۷۷۱۳۱۸۰۸ - ۱۰

وبگاه: www.Taroonh.ir - نشانی الکترونیک: info@taroonh.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	مقدمه
۱۵	● فصل اول: زندگینامه ذوالنون نسری
۱۷	۱-۱- اسم و نسب
۲۲	۱-۲- دوران آموزش و استادان
۲۹	۱-۳- سفرهای ذوالنون
۳۲	۱-۴- آثار ذوالنون مصری
۳	۱-۵- سلسله کسب طریقت
۳۴	۱-۶- شاگردان ذوالنون مصری
۳۶	۱-۷- مشاهیر معاصر ذوالنون
۳۸	۱-۸- کرامات ذوالنون و آثار آن بر زندگی وی

۴۲ ۹-۱- پایان زندگی و وفات ذوالنون

۴۵ ۱۰-۱- خلاصه فصل اول

۴۷ ● فصل دوم: دیدگاه‌های خداشناسانه ذوالنون مصری

۴۹ ۱-۲- شناخت و معرفت خداوند و لزوم آن

۵۳ ۲-۲- راه‌های شناخت و نهادینه شدن باور قلبی به وجود خداوند

۵۳ ۱-۱- سفر

۵۴ ۱-۱- مسیحیت و موسیقی

۵۵ ۳-۲-۲- آرایش حواس سماع

۵۷ ۴-۲-۲- توسل به خداوند

۵۸ ۵-۲-۲- خودداری از خوردن غذای شیطانی

۵۸ ۶-۲-۲- اعتقاد قلبی به خداوند محال

۵۹ ۷-۲-۲- ذات خداوند

۵۹ ۸-۲-۲- توکل

۶۱ ۹-۲-۲- دعوت مردم به سوی خدا

۶۲ ۱۰-۲-۲- عدم غفلت از یاد خدا

۶۳ ۱۱-۲-۳- انجام کار فقط برای رضای خدا

۶۴ ۱۲-۲-۲- احساس فقر در مقابل خداوند

۶۵ ۱۳-۲-۲- روح انسان با خدا زنده است

- ۱۴-۲-۲- ضرورت محبت خالق به مخلوق ۶۵
- ۱۵-۲-۲- قضا و قدر الهی ۶۶
- ۱۶-۲-۲- قرب الهی ۶۷
- ۱۷-۲-۲- امید به عطا و لطف الهی ۶۸
- ۱۸-۲-۲- پیروی از پیامبر(ص) ۶۸
- ۱۹-۲-۲- تولی و تبری ۶۹
- ۲۰-۲-۲- دوستی و دشمنی اووند ۶۹
- ۲۱-۲-۲- لطف خداوند ۷۴
- ۲۲-۲-۲- عذاب ۷۴
- ۲۳-۲-۲- پاداش ۷۵
- ۲-۳- خلاصه فصل دوم ۷۸
- فصل سوم: دیدگاه‌های انسان‌شناسانه ذوالنور مصطفی ۸۳
- ۱-۳- انسان‌شناسی ۸۵
- ۲-۳- معرفت ۸۵
- ۳-۳- دوستی با خدا ۸۷
- ۴-۳- تمسک جستن فقط به خداوند ۸۷
- ۵-۳- تقوا داشتن ۸۸
- ۶-۳- عدم بدعت‌گذاری ۸۹

- ۸۹..... ۷-۳- ورع
- ۹۰..... ۸-۳- مراقبت بر نفس
- ۹۲..... ۹-۳- فروتنی
- ۹۳..... ۱۰-۳- محبت به پدر و مادر
- ۹۳..... ۱۱-۳- یکی بودن ظاهر و باطن انسان
- ۹۴..... ۱۱-۴- و نیایش
- ۹۵..... ۱۱-۴- در بندگی و لعب
- ۹۶..... ۱۴-۳- دیدگاه ذوالنون مصری درباره صوفی
- ۹۷..... ۱۵-۳- اعمال هر کس تراش فرستگان به رؤیت خداوند می‌رسد
- ۹۷..... ۱۶-۳- نشانه‌هایی از کرامت
- ۹۸..... ۱۷-۳- دوری از گناه و معصیت
- ۹۹..... ۱۸-۳- حفظ امانت
- ۹۹..... ۱۹-۳- اهل توبه بودن
- ۱۰۱..... ۲۰-۳- رفتار خوب و پسندیده با مردم
- ۱۰۱..... ۲۱-۳- نماز و نیایش
- ۱۰۲..... ۲۲-۳- دوست و عاشق کسی باش که او دوست و عاشق خداست
- ۱۰۲..... ۲۳-۳- مراقبت بر عمل
- ۱۰۳..... ۲۴-۳- ویژگی‌های انسان کامل

- ۲۵-۳- معاشرت با افراد خیر ۱۰۴
- ۲۶-۳- دنبال عیب مردم نبودن ۱۰۴
- ۲۷-۳- خلاصه فصل سوم ۱۰۵
- فصل چهارم: ویژگی‌های جهان‌شناسی ذوالنون مصری ۱۰۹
- ۱-۴- هدف خداوند از خلق دنیا ۱۱۱
- ۲-۴- راه‌های روند در طبیعت ۱۱۲
- ۳-۴- علت همه چیز به خدا ۱۱۳
- ۴-۴- سرانجام عالم ۱۱۳
- ۵-۴- ماهیت و ارزش دنیا و فریب‌ها در آن ۱۱۵
- ۶-۴- هر عملی که برای اثری نباشد سوری نفس است ۱۱۷
- ۷-۴- نباید وابسته دنیا باشیم ۱۱۸
- ۸-۴- دنیا جای عبادت است ۱۱۹
- ۹-۴- پیروی از اولیای الهی ۱۲۰
- ۱۰-۴- دنیا قدر و ارزش ندارد ۱۲۱
- ۱۱-۴- دنیا جای تفریح نیست ۱۲۲
- ۱۲-۴- لزوم آموختن علم ۱۲۲
- ۱۳-۴- پناه بردن به خدا در زندگی ۱۲۳
- ۱۴-۴- نتیجه‌گیری ۱۲۴

- فصل پنجم: دانش ذوالنون مصری در باب علوم غریبه ۱۳۹
- ۱-۵- علوم غریبه ۱۳۷
- ۲-۵- علوم کیمیا ۱۳۰
- ۳-۵- خطوط هیروگلیف ۱۳۳
- ۴-۵- هرمس ۱۳۳
- فصل ششم: مضمون‌شناسی دعاهای ذوالنون مصری ۱۳۵
- ۱-۶- دعاهای ناتوانی و ضعف انسان ۱۳۷
- ۲-۶- دعاهای سلامت انسان‌ها ۱۳۹
- ۳-۶- مراتب سلسله سلطنت و تعلق آنها ۱۳۹
- ۴-۶- ستایش خداوند و الهی ۱۴۱
- ۵-۶- دعاهای مرتبط با استغفار از گناه و معصیت ۱۴۴
- ۶-۶- دعاهای مرتبط با سلامت و تندرستی ۱۴۶
- ۷-۶- دعاهای مرتبط با طلب رزق ۱۴۷
- ۸-۶- نقد و بررسی دعاهای ذوالنون مصری ۱۴۹
- فهرست منابع ۱۵۳

مقدمه

جمله زیبایی از سخنان پیامبر اسلام الله علیها نقل شده که پس از واقعه عاشورا در دارالخلافت کوفه فرمود: «مَا رَأَيْتُ إِلَّا جَمِيلًا». (من چیزی جز زیبایی ندیدم.) چگونه می‌توانست ایشان که در یک روز، آن همه مصیبت دیده، برادرها، برادرزادگان و فرزندان خود را از دست داده، همه چیز را زیبا ببیند. چگونه چنین پیریزی نکند؟ دارد؟ آری، اگر انسان به حق تعالی اتصال پیدا کند، این احساس در وجودش به وجود خواهد آمد.

این موضوع مرا واداشت تا در حالات و زندگی برخی از بزرگان به مطالعه بپردازم. در ضمن مطالعه، به زندگی عارف بزرگ ذوالنون مصری برخورد کردم. برای من زیبا جلوه نمود. بر آن شدم تا اطلاعات بیشتری درباره این عارف بیابم.

در آغاز کار فقط چند حکایت و قصه از وی به دست آوردم. با خود گفتم آیا از شخصی به این بزرگی فقط همین چند حکایت به جا مانده

است؟ از این رو لازم دانستم مطالعه بیشتر و عمیق‌تری نسبت به این عارف داشته باشم. با راهنمایی استاد بسیار عزیز و گرانقدر جناب آقای دکتر ابراهیم، توانستم بیش از دو‌بیست منبع درباره این عارف جمع‌آوری کنم که هر کدام در جای خود منبعی با ارزش و معتبر به‌شمار می‌رفت.

گاهی تا پاسی از شب درباره یک حکایت فکر و تأمل می‌کردم. پس از یک سال تحقیق و بررسی و مطالعه کتاب‌های مختلف درباره ذوالنون، هیچ کتابی که تألیف خود ذوالنون باشد نیافتم، تنها آقای دکتر مراد زین‌العابدین در کتاب خود به دو اثر از ذوالنون اشاره کرده بود. در نتیجه و به بررسی بیشتر، یازده اثر از وی در موضوعات مختلف به‌دست آوردم و لازم دانستم با راهنمایی استاد گرامی جناب دکتر ابراهیم، در پی دیگر آثار ذوالنون در کتابخانه‌های معتبر را مورد جست‌وجو قرار دهم. سرانجام در کتابخانه استان قدس رضوی بعد از چند ماه جست‌وجو سه اثر از وی به‌دست‌آمده، ارجوزه، ارجوزه - کیمیای منظوم، و رساله در صنعت تدبیر، یافتم. بلافاصله توانستم آن سه کتاب را که نسخه خطی هستند، در قبال ارزش علمی و تاریخی کتبی مبنی بر استفاده صحیح دریافت کنم.

البته سخت‌گیری‌های مسئول محترم آرشیو استان قدس رضوی به چند دلیل قابل توجیه بود، زیرا:

- ۱- ذوالنون مصری در زمان حیات، در بین علما و حکمای آن زمان به زندقه متهم شده بود.
- ۲- در آن زمان خلیفه وقت متوکل، فردی لایق نبود و علما و عرفا بسیار تحت نظر و کنترل بودند؛

۳- درک علم ذوالنون برای عوام مورد فهم نبود.

کتاب حاضر در شش فصل تدوین شده است که به ترتیب به زندگینامهٔ این عارف بزرگ، دیدگاه‌های خداشناسانه ایشان، انسان‌شناسی، ریاضی‌های جهان‌شناسی، دانش وی دربارهٔ علوم غریبه و مضمون‌شناسی ذوالنون مصری پرداخته شده است.

نقل تاریخ، به تعبیر ابوالفضل بیهقی، «تعصب و تزاید» بر نمی‌دارد. این کتاب و التواضع عصر خود به چه اتهامی محکوم و محبوس شده بود، وقتی امروز از اسناد و مدارک بررسی می‌شود، نه اشاعه تفکر و مرام و مشی او به بررسی بخشی از تاریخ تصوف ماست که نمایندگان والایی داشته و پژوهش‌های ریاضی محسوب می‌شود تا به این بهانه، غباری از آینه بخشی از تاریخ زده شده است. از این رو آنچه در این کتاب از آرا و افکار و اقوال این عارف نامدار آورده‌ایم، به منزل تأیید آن نیست و در این زمینه، ما روایتگر بی‌طرفی هستیم که اگر توانسته باشیم نوری به تاریخخانه‌ای تابانده باشیم، توفیق یافته‌ایم. بر نه به قدر وسع کوشیده‌ایم که فرموده‌اند:

به راه بادیه رفتن، به از نشستن باطل

اگر مراد نیابم به قدر وسع کوشم

سعید علیزاده

تهران: ۱۳۹۳